

Pohjoismainen
yhteistyö

ANALYYSI NRO 3/2017

ARVOKASTA YHTEISTYÖTÄ

Pitävätkö Pohjoismaiden asukkaat pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä? Haluavatko he lisätä tai vähentää yhteistyötä? Mikä on Pohjoismaiden yhteistyön tärkein lähtökohta ja minkä asioiden parissa niiden siinä tapauksessa tulee tehdä yhteistyötä? Näitä asioita on selvitetty kyselytutkimuksessa, johon osallistui 3 000 henkilöä kaikista Pohjoismaista.

Arvokasta yhteistyötä

Pohjoismaiden asukkaiden näkemys Pohjoismaista
Ulf Andreasson ja Truls Stende

ANP 2017:779

ISBN 978-92-893-5250-5 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5251-2 (PDF)

ISBN 978-92-893-5252-9 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2017-779>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2017

Ulkoasu: Mette Agger Tang

Valokuvat: norden.org/Karin Beate Nøsterud

Paino: Rosendahls

Printed in Denmark

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Pohjoismaisia julkaisuja voi ladata osoitteesta: www.norden.org/nordpub.

ARVOKASTA YHTEISTYÖTÄ

”

Globaali nykytilanne
edellyttää hyvää
pohjoismaista yhteistyötä.

Sisältö

- 7 Esipuhe
- 8 Tiivistelmä
- 10 Johdanto
- 12 Pohjoismainen yhteistyö on tärkeää
- 14 Arvot ja yhteiskuntajärjestelmät
tärkeämpiä kuin kulttuuri ja kieli
- 18 Tärkeimmät yhteistyöalueet
- 21 Maiden välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja
- 24 Kyselytutkimusta koskevia pohdintoja
- 28 Liitteet

”

Yhtäläisten arvojemme
pohjalta meidän on
helpompi pitää yhtä.

Esipuhe

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto työskentelevät ennen kaikkea Pohjoismaiden asukkaiden toimeksiannosta. Sen vuoksi on tärkeää selvittää, mitä Pohjoismaiden asukkaat ajattelevat yhteistyöstä: sen lähtökohdista, muodosta ja sisällöstä. Olemme toteuttaneet laajan kyselytutkimuksen, johon osallistui yli 3 000 henkilöä Islannista, Norjasta, Ruotsista, Suomesta, Tanskasta sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista.

Pohjoismaisesta yhteistyöstä on laadittu vastaavia tutkimuksia epäsäännöllisin väliajoin ja hieman eri menetelmin. Viimeisimmät vertailukelpoiset tutkimukset ovat noin kymmenen vuoden takaa, joten nyt oli korkea aika tehdä uusi kysely.

Pohjoismaalaisten näkemykset pohjoismaisesta yhteistyöstä ovat erityisen tärkeitä aikana, jolloin vanhat rakenteet eivät vaikuta enää yhtä vankoilta kuin ennen. Kymmenen viime vuoden aikana on tapahtunut paljon: Iso-Britannia on eroamassa EU:sta, Kiinan globaali asema vahvistuu koko ajan, Yhdysvallat ajavat entistä enemmän amerikkalaisten etua, Euroopan uhkakuvat ovat nyt entistä monisyisempiä ja poliittinen polarisaatio lisääntyy. Myös Venäjän kehitys huolestuttaa monia – muutamia viime vuosien Pohjoismaiden ulkopuolisen kehityksen päälinjoja mainitaksemme. Ajankohtainen kyselytutkimus on toteutettu tältä pohjalta.

Tutkimuksen mukaan Pohjoismaiden asukkaat kokevat pohjoismaisen yhteistyön arvokkaaksi kahdessa eri merkityksessä. Yhteistyö koetaan sekä tärkeäksi että arvopohjaiseksi. Pohjoismaiden väestön mielestä yhteistyötä pitäisi myös laajentaa, mikä saa meidät edistämään ja kehittämään pohjoismaista yhteistyötä niin paljon kuin mahdollista toimeksiantomme puitteissa.

Raportin ovat laatineet Ulf Andreasson ja Truls Stende Pohjoismaiden ministerineuvoston analyysi- ja selvitysyksiköstä. Raportti sisältyy yksikön julkaisemaan raporttisarjaan, jossa tarkastellaan Pohjoismaiden näkökulmasta keskeisiä ajankohtaisia aiheita.

Kööpenhaminassa lokakuussa 2017

Dagfinn Høybråten

Pohjoismaiden ministerineuvoston
pääsihteeri

Britt Bohlin

Pohjoismaiden neuvoston
johtaja

”

**Haluan kaikille samat työehdot
veroineen kaikkineen. Asuinmaalla ei
pitäisi olla merkitystä.**

Tiivistelmä

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto ovat toteuttaneet kyselytutkimuksen, johon osallistui yli 3 000 henkilöä Islannista, Norjasta, Ruotsista, Suomesta, Tanskasta sekä Ahvenanmaalta, Färsaarilta ja Grönlannista. Pohjoismaiden kokonaistuloksessa kutakin maata on painotettu sen väestömäärän mukaan. Alla esitetään tärkeimpiä päähuomioita kyselytutkimuksesta:

Pohjoismaisen yhteistyön saama tuki

- Pohjoismaisella yhteistyöllä on kansan laaja tuki. Yli 90 prosenttia pitää pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, ja lähes 60 prosenttia kokee sen erittäin tärkeäksi.
- Kaksi kolmasosaa toivoo entistä enemmän pohjoismaista yhteistyötä. Kaikissa maissa enemmistö on yhteistyön lisäämisen kannalla.
- Pohjoismaissa kaksi kolmesta kokee, että viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena pohjoismainen yhteistyö tuntuu nykyään entistä tärkeämmältä.
- Vuonna 2006 toteutettuun samankaltaiseen tutkimukseen verrattuna voidaan todeta, että tällä hetkellä useammat suhtautuvat myönteisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Asenteet ovat muuttuneet erityisen paljon Ruotsissa.
- Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tunnettuutta voidaan pitää korkeana. Yli 80 prosenttia väestöstä tuntee jommankumman organisaation tai on kuullut niistä. Luku on vähän suurempi kuin edellisessä tutkimuksessa.

Yhteistyön lähtökohdat ja pohjoismaiset arvot

- Yhteisiä arvoja ja samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä pidetään pohjoismaisen yhteistyön kahtena tärkeimpänä lähtökohdana. Nämä ulottuvuudet saavat kumpikin noin kolmasosan äänistä, kun taas kulttuurien samankaltaisuus (19 prosenttia) ja keskinäinen kielten ymmärrys (8 prosenttia) painottuvat vähemmän pohjoismaisen yhteistyön lähtökohdina.
- Sananvapaus, kaikkien ihmisten yhtäläinen arvo ja oikeudet sekä avoimet ja demokraattiset prosessit koetaan kaikista tunnusomaisimmiksi pohjoismaisiksi arvoiksi.

Tärkeimmät yhteistyöalueet

- Yleisimmällä tasolla tärkeimpänä pidetään pohjoismaista yhteistyötä turvallisuus- ja puolustuskeskymyksissä. Seuraavaksi tärkeimpiä aiheita ovat laskevassa järjestyksessä: koulutus, terveys- ja sosiaalikeskymykset, ilmasto ja ympäristö, talous- ja rahapolitiikka sekä työmarkkinakeskymykset.
- Pohjoismaisen yhteistyön suurimpina etuina pidetään sitä, että
 1. ihmiset voivat tehdä töitä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa,
 2. Pohjoismaat saavat äänensä paremmin kuuluviin maailmalla ja
 3. Pohjoismaat voivat hyödyntää toistensa resursseja esimerkiksi sairaanhoidossa.
- Yksityishenkilöiden arkielämässään tärkeimmiksi kokemat yhteistyön edut ovat 1. mahdollisuus liikkua ja työskennellä vapaasti kaikissa Pohjoismaissa, 2. mahdollisuus liikkua rajojen yli ilman rajatarkastuksia, 3. mahdollisuus opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa ja 4. vero-, terveydenhuolto- ja eläkeskymysten ratkaiseminen ja muut julkiset palvelut Pohjoismaiden välillä muuttaessa.

Pohdintoja

- Kyselytutkimuksen perusteella on nähtävissä, että Pohjoismaiden tiettyjen keskeisimpien arvojen katsotaan viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena joutuneen uhatuksi tai ainakin paineen alle. Koska Pohjolan väestö haluaa yleisesti vaalia näitä arvoja, pohjoismainen yhteistyö koetaan tämän seurauksena luonnollisesti entistä tärkeämmäksi. Demokratiaan, avoimuuteen ja ihmisarvoon liittyvät arvot ovat erityisen tärkeitä Pohjoismaiden väestölle.
- Näkemykset Pohjoismaiden tärkeistä yhteistyöalueista vaihtelevat suuresti. Luettelon kärkipäässä on muutamia perinteisiä pohjoismaisia yhteistyökeskymyksiä sekä uusia asioita, joiden parissa ei ole perinteisesti tehty pohjoismaista yhteistyötä. Yleistulkintana voidaan sanoa, että monet perinteiset poliittiset yhteistyöalueet saavat edelleen tukea ja että työtä liikkuvuuden parantamiseksi rajojen yli pidetään tärkeänä – etenkin yksilön omasta näkökulmasta. Kyselytutkimuksen tulokset saattavat myös heijastaa sitä, että väestö näkee Pohjoismaiden roolin nyt entistä tärkeämpänä geopoliittisesta näkökulmasta. Asiaa tulisi siinä tapauksessa selvittää tarkemmin.
- Eroja on nähtävissä Pohjolan maantieteellisten alueiden ja eri väestöryhmien (ikä ja sukupuoli) välillä. Pääasiassa vaikuttaa kuitenkin siltä, että väestöllä on kokonaisuudessaan suhteellisen samankaltaiset näkemykset Pohjoismaista ja pohjoismaisesta yhteistyöstä.

”

Toivon, että Pohjoismaat pitävät yhtä, koska maailma on mennyt nykyään niin oudoksi.

Johdanto

Virallista pohjoismaista yhteistyötä tehdään parlamentaarisessa yhteistyöelimessä Pohjoismaiden neuvostossa ja hallitusten yhteistyöelimessä Pohjoismaiden ministerineuvostossa. Loppujen lopuksi molemmat toimivat Pohjolan väestön hyväksi. Siksi on keskeistä selvittää väestön mielipiteitä Pohjoismaista ja pohjoismaisesta yhteistyöstä. Pitävätkö he esimerkiksi yhteistyötä tärkeänä? Haluavatko he lisätä tai vähentää yhteistyötä? Mikä on Pohjoismaiden yhteistyön tärkein lähtökohta ja minkä asioiden parissa maiden tulee tehdä yhteistyötä? Näitä asioita on selvitetty kaikki Pohjoismaat kattavassa kyselytutkimuksessa. Tässä raportissa esitellään kyselytutkimuksesta saatuja tuloksia. Siinä esitetään kaikkien Pohjoismaiden kokonaistulokset sekä Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan sekä Ahvenanmaan, Färsearten ja Grönlannin tulokset erikseen.

Raportissa painotetaan erityisesti nuorten (16–30-vuotiaat) mielipiteitä. Nuoret ovat Pohjoismaiden tulevaisuus. Heidän mielipiteensä Pohjoismaista ovat siksi erityisen tärkeitä ja niitä käsitellään useimpia kysymyksiä koskevissa teksteissä. Raportissa tarkastellaan myös naisten ja miesten vastausten eroja.

Aiempia kyselytutkimuksia pohjoismaista yhteistyötä koskevistä näkemyksistä

Pohjoismaita ja pohjoismaista yhteistyötä koskevia kyselytutkimuksia on tehty epäsäännöllisin väliajoin. Viimeisin Pohjoismaiden väestön keskuudessa tehty kyselytutkimus on vuodelta 2008: *Hvad er vigtigt i Norden? – Nordboerne*

om det nordiske samarbejde. Sen tavoitteena oli valottaa pohjoismaalaisten tietämystä pohjoismaisesta yhteistyöstä ja selvittää heidän mielestään tärkeitä yhteistyöalueita. Vuonna 2006 Pohjoismaiden neuvosto teetti samantyyppisen mielipidetutkimuksen pohjoismaisesta yhteistyöstä: *Nordisk samarbejde – Nordens borgere om nordisk samarbejde. En opinionsundersøgelse i Finland, Danmark, Island, Norge og Sverige*. Kyselytutkimus oli jatkoa vastaavanlaiselle vuonna 1993 tehdylle tutkimukselle: *Nordiskt folk om nordiskt samarbete – en attitydundersökning i Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island våren 1993*. Vuonna 2009 tehtiin lisäksi pienempi kyselytutkimus tiettyjen sidosryhmien keskuudessa. Myös Norden-yhdistykset ovat toteuttaneet kyselytutkimuksia, joilla on yhtäläisyyksiä käsillä olevan tutkimuksen kanssa.

Uudessa kyselytutkimuksessa käsitellään osittain samoja aiheita kuin vuosina 1993, 2006 ja 2008, minkä seurauksena tuoreita tuloksia voidaan osittain verrata aiempien kyselyiden tuloksiin. Useat kysymykset ovat kuitenkin uusia tai ne on muotoiltu uudelleen. Tällä kertaa halusimme selvittää erityisesti, mikä on väestön mielestä pohjoismaisen yhteistyön tärkein taustavoima. Onko se arvot, kieli, kulttuuri vai yhteiskuntajärjestelmät? Ja mitkä ovat niitä tyypillisiä pohjoismaisia arvoja? Kysymys on tärkeä pohja käytäessä keskustelua siitä, mihin suuntaan yhteistyötä tulee kehittää tulevaisuudessa.

Menetelmä

Kyselytutkimuksesta vastasi Novus yhteistyössä Oxford Researchin kanssa Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston toimeksiannosta. Norstat suoritti haastattelut Norjassa, Ruotsissa, Suomessa, Tanskassa ja Ahvenanmaalla. Islannissa haastattelut hoiti Gallup, Färsearilla DMA ja Grönlannissa HS Analysis -yritys Novus/Norstatin alihankkijoina.

Kyselytutkimukseen osallistui yhteensä 3 202 yli 16-vuotiasta pohjoismaalaista, joilta kysyttiin näkemyksiä Pohjoismaista, pohjoismaisesta yhteistyöstä ja pohjoismaisista arvoista. Vastaajat jaettiin neljään eri ikäryhmään. Nuorimpaan ikäryhmään kuuluivat 16–30-vuotiaat, ja olemme määritelleet tämän ryhmän edustajat nuoriksi. Viidessä Pohjoismaassa haastatteluun osallistui 400–600 henkilöä ja Ahvenanmaalla, Färsearilla ja Grönlannissa kussakin 200–250 henkilöä. Heitä haastateltiin puhelimitse elo–syyskuussa 2017.

Tiettyjen maiden vastaukset painottuvat enemmän analysoitaessa Pohjoismaiden koko väestön mielipiteitä koskevia tuloksia. Tämä johtuu siitä, että tuloksia on painotettu kunkin maan väestömäärän mukaan. Ruotsin vastaukset vaikuttavat siis eniten, kun taas Islannilla on vähäinen vaikutus kokonaistulokseen (sama koskee myös Ahvenanmaata, Färsearia ja Grönlantia). Tarkoituksena on ollut selvittää koko Pohjoismaiden väestön näkemyksiä, ja siksi on tärkeää, että jokaisen asukkaan mielipide vaikuttaa yhtä paljon. Tuloksia on painotettu myös iän ja sukupuolen mukaan. Oheisessa liitteessä on lisätietoja kunkin maan painotuksista. Siinä on myös tietoa tutkimuksen virhemarginaaleista. Ikään ja sukupuoleen liittyviä lisäkysymyksiä voi puolestaan esittää Pohjoismaiden ministerineuvoston analyysi- ja selvitysyksikölle.

Pohjoismainen yhteistyö on tärkeää

Pohjoismaisella yhteistyöllä on kansan laaja tuki. Katso kaavio 1.

Kaaviosta näkyy, että yli 90 prosenttia pitää pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, ja lähes 60 prosenttia pitää sitä erittäin tärkeänä. Vain yksi prosentti Pohjoismaiden väestöstä on sitä mieltä, ettei pohjoismainen yhteistyö ole lainkaan tärkeää.

Kaikkien Pohjoismaiden vastaajista noin 90 prosenttia pitää yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Vain Grönlannissa osuus on alhaisempi. Silti enemmistö Grönlannin väestöstä – lähes 60 prosenttia – pitää yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä.

Myös nuoret kokevat pohjoismaisen yhteistyön tärkeäksi. Heistä 86 prosenttia pitää Pohjoismaiden välistä kehittyntä yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Se on kuitenkin aavistuksen vähemmän kuin koko väestön keskuudessa (92 prosenttia). Lisäksi harvempi nuori, 45 prosenttia, pitää yhteistyötä erittäin tärkeänä, kun koko väestön keskuudessa sitä mieltä on 59 prosenttia. Naiset (62 prosenttia) pitävät Pohjoismaiden välistä kehittyntä yhteistyötä erittäin tärkeänä hieman useammin kuin miehet (55 prosenttia).

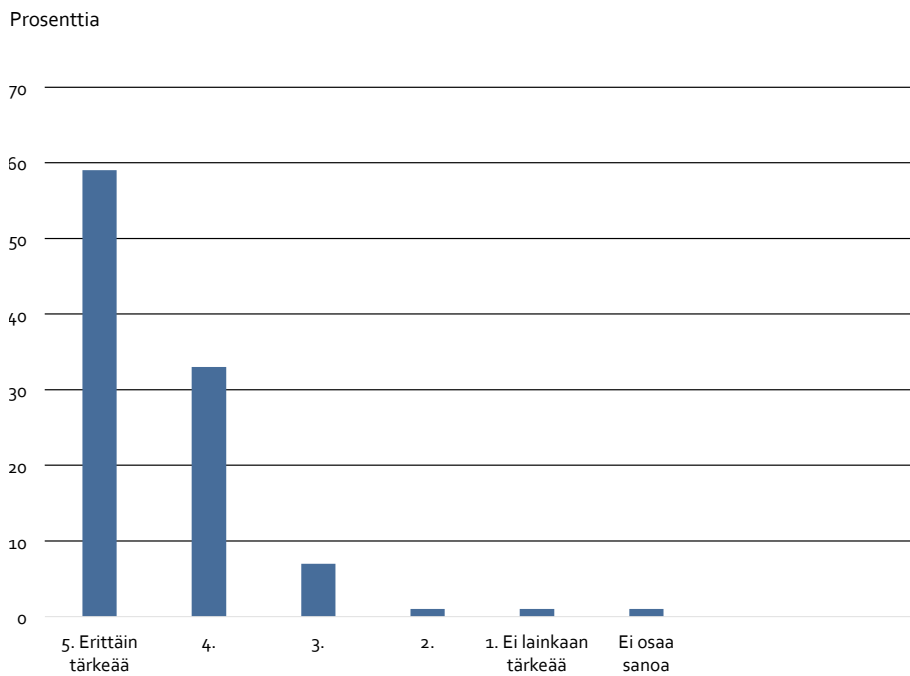
Kaksi kolmasosaa toivoo entistä enemmän pohjoismaista yhteistyötä. Tätä seikkaa voidaan tarkastella historiallisesta näkökulmasta. Vuonna 1993 esitettyyn vastaavaan kysymykseen vastanneista 74 prosenttia toivoi lisää yhteistyötä eli luku oli jonkin verran suurempi kuin uusimmassa tutkimuksessa. Vuonna 2006 osuus oli laskenut 62 prosenttiin. Katso kaavio 2.

Kuten kaaviosta näkyy, vuoden 2017 luvut ovat edellisten välimaastossa. Sitä tärkeämpää on kuitenkin se, että vuoden 2006 tuloksiin verrattuna entistä suurempi osa väestöstä toivoo lisää pohjoismaista yhteistyötä.

Kuten aiemmin todettiin, pohjoismaista yhteistyötä ei pidetä Grönlannissa yhtä tärkeänä kuin muissa maissa, mutta siellä ollaan kuitenkin Ruotsin ja Ahvenanmaan tapaan eniten pohjoismaisen yhteistyön lisäämisen kannalla. Ruotsin, Ahvenanmaan ja Grönlannin vastaajista 75–80 prosenttia toivoo lisää pohjoismaista yhteistyötä. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että vuoden 2006 vastaavassa tutkimuksessa pohjoismaisen yhteistyön tarve koettiin vähäisimmäksi nimenomaan Ruotsin väestön keskuudessa.

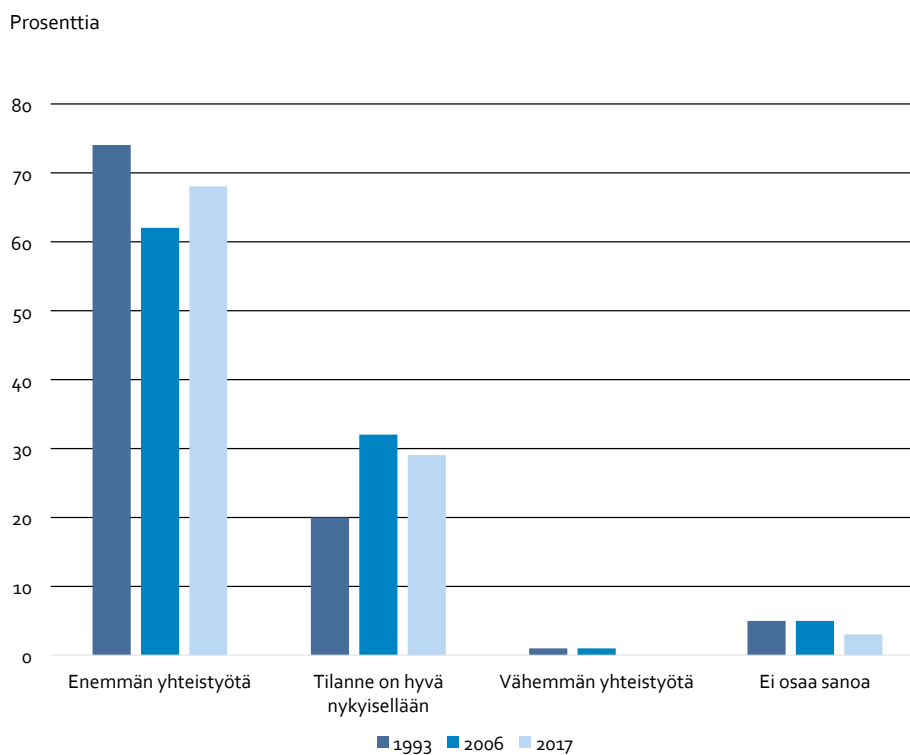
Pohjoismaissa kaksi kolmesta on sitä mieltä, että viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena pohjoismainen yhteistyö tuntuu nykyään entistä tärkeämmältä. Etenkin Ruotsin ja Suomen väestö on tällä kannalla. Yli 30-vuotiaista vähän useampi on tätä mieltä verrattuna alle 30-vuotiaisiin.

On selvää, että pohjoismaisella yhteistyöllä on vahva tuki. Mitkä asiat sitten nähdään yhteistyön lähtökohtina?

Kaavio 1

Kuinka tärkeää kehittyneet yhteistyö Pohjoismaiden välillä sinusta on?

Kaavio 2

Haluaisitko enemmän vai vähemmän yhteistyötä Pohjoismaiden välillä vai onko nykyinen taso hyvä?

Huomautus: Uuden tutkimuksen kysymys vastaa sisällöllisesti vuosina 1993 ja 2006 esitettyjä, tosin hieman eri tavoin muotoiltuja kysymyksiä.

Arvot ja yhteiskuntajärjestelmät tärkeimpiä kuin kulttuuri ja kieli

Yhteisiä arvoja ja samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä pidetään Pohjoismaita yhdistävinä tekijöinä ja yhteistyön lähtökohtina. Katso kaavio 3.

Kuten kaaviosta näkyy, noin kolmasosa vastaajista pitää arvoja tärkeimpänä lähtökohtana. Lähes yhtä moni korostaa samankaltaisten yhteiskuntajärjestelmien tärkeyttä. Vajaa 20 prosenttia taas pitää samankaltaisia kulttuureita pohjoismaisen yhteistyön lähtökohtana, ja alle 10 prosenttia valitsee kielellisen yhteenkuuluvuuden.

Vaikka yhteiset arvot ja samankaltaiset yhteiskuntajärjestelmät ovat yleisesti pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpiä lähtökohtia, taulukossa 1 on nähtävissä maantieteellisiä mielipide-eroja.

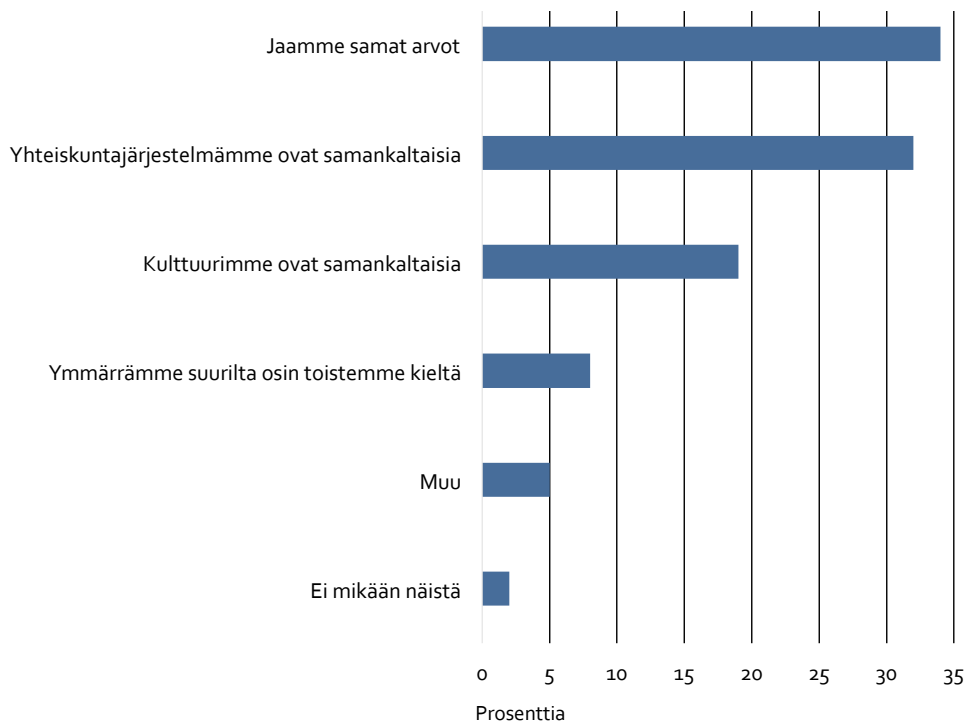
Kuten taulukosta näkyy, erityisesti Tanskassa yhteisiä arvoja pidetään yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana. Myös Suomessa arvot koetaan pohjoismaisen yhteistyön tärkeimmäksi lähtökohdaksi, vaikka luku ei olekaan yhtä suuri. Yhteiskuntajärjestelmien samankaltaisuutta pidetään sen sijaan tärkeimpänä lähtökohtana Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Grönlannissa. Kulttuurien samankaltaisuutta painotetaan Islannissa enemmän kuin muissa Pohjoismaissa (vaikka hieman useammat islantilaiset pitävät tärkeimpänä lähtökohtana samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä), kun taas Färsaarilla ja Grönlannissa korostetaan kielellistä yhteenkuuluvuutta. Färsaarilla sitä jopa pidetään yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana.

Koko väestöön verrattuna nuoret ovat jonkin verran yleisemmin sitä mieltä, että yhteiset arvot ovat pohjoismaisen yhteistyön tärkein lähtökohta. Lisäksi naiset pitävät useammin yhteisiä arvoja pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana. Miesten keskuudessa mikään lähtökohta ei erotu selkeästi muista vaihtoehdoista.

Taulukko 1
Pohjoismaisen yhteistyön tärkeimmät lähtökohdat maittain

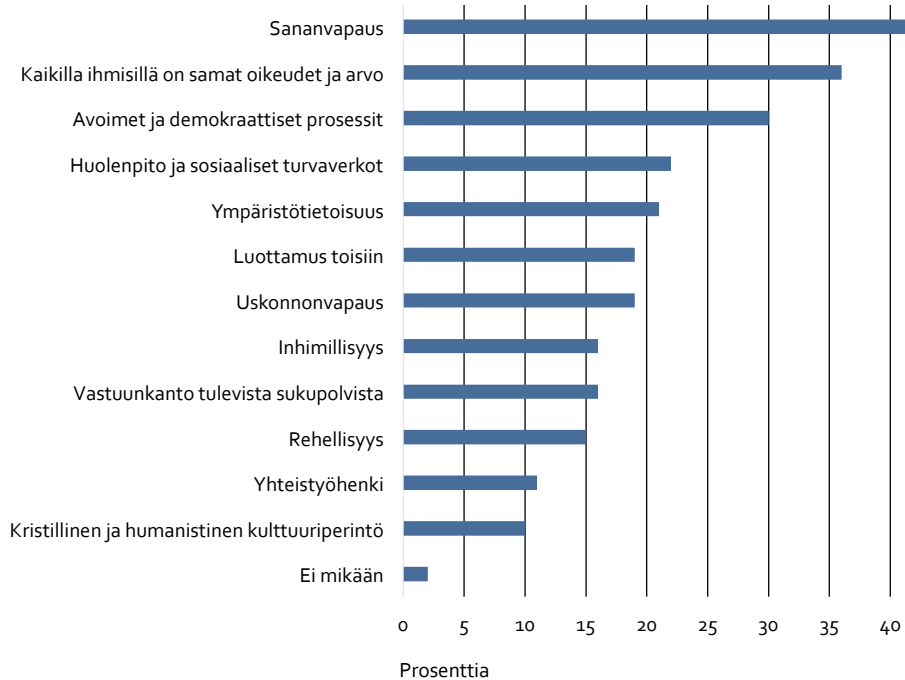
Koska vastaajat pitävät pohjoismaisia arvoja hyvin tärkeinä, on mielenkiintoista selvittää tarkemmin, mitkä arvot Pohjoismaiden väestö mieltää pohjoismaisiksi. Katso kaavio 4.

	Jaamme samat arvot	Yhteiskuntajärjestelmämme ovat samankaltaisia	Kulttuurimme ovat samanlaisia	Ymmärrämme suurilta osin toistemme kieltä	Jokin muu	Ei mikään näistä
Kaikki Pohjoismaat	34 %	32 %	19 %	8 %	5 %	2 %
Ruotsi	32 %	36 %	16 %	8 %	6 %	2 %
Norja	26 %	35%	24 %	8 %	5 %	2 %
Tanska	42 %	22%	19 %	10 %	5 %	1 %
Suomi	38 %	33%	19 %	6 %	4 %	1 %
Islanti	27 %	32%	30 %	4 %	5 %	2 %
Ahvenanmaa	35 %	26%	20 %	12 %	7 %	0 %
Färsaaret	33 %	16%	13 %	35 %	1 %	2 %
Grönlanti	22 %	30%	19 %	27 %	0 %	2 %

Kaavio 3

Mikä on mielestäsi tärkein lähtökohta pohjoismaiselle yhteistyölle?

Kaavio 4

Arvot sitovat ihmisiä yhteen eri kulttuurien tai ominaisuuksien pohjalta. Koetko jotkin seuraavista arvoista erityisen pohjoismaisiksi, eli sellaiseksi arvoksi, jotka kaikki pohjoismaalaiset jakavat? (enintään 3 vastausta)

Vastausvaihtoehtoja oli useita, ja vastaaja sai valita niistä enintään kolme. Erityisen pohjoismaisina arvoina pidetään etenkin sananvapautta, kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa ja oikeuksia sekä avoimia ja demokraattisia prosesseja.

Vastauksissa on nähtävissä tiettyjä maantieteellisiä eroja. Kaavio 5 kuvaa, mitkä arvot koetaan erityisen pohjoismaisiksi eri maissa.

Kuten kaaviosta näkyy, sananvapautta tunnusomaisimpana pohjoismaisena arvona korostetaan eniten Tanskassa. Islantilaiset puolestaan painottavat eniten kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa ja oikeuksia. Muihin Pohjoismaihin verrattuna useammat norjalaiset pitävät avoimia ja demokraattisia prosesseja erityisen pohjoismaisena arvona, vaikka sananvapaus ja ihmisten yhtäläinen arvo ja oikeudet nousevat vieläkin tärkeämmälle sijalle myös heidän keskuudessaan. Grönlannin väestön keskuudessa tärkeimmäksi pohjoismaiseksi arvoksi koetaan keskinäinen luottamus. Muihin Pohjoismaihin verrattuna huolenpitoa ja sosiaalisia turvaverkkoja pidetään Suomessa tärkeämpänä yhteisenä arvona.

Pohjoismaisia arvoja koskevat eri ikäryhmien vastaukset vastaavat suurelta osin toisiaan. Mielenkiintoinen ero alle 65-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden välillä on se, että vanhimman ikäryhmän edustajat painottavat kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa ja oikeuksia aavistuksen verran enemmän kuin sananvapautta. Tilanne on päinvastainen alle 65-vuotiaiden keskuudessa.

Useammat naiset kokevat sananvapauden, uskonnonvapauden ja ympäristötietoisuuden pohjoismaiseksi arvoksi, kun miehet taas pitävät yleisemmin yhteistyöhenkeä pohjoismaisena arvona.

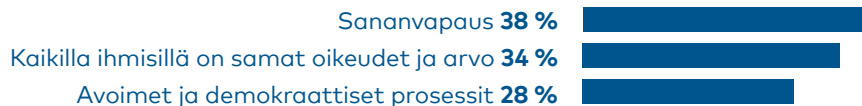
Pohjoismaisen yhteistyön lähtökohtia ja erityisiä pohjoismaisia arvoja koskevien näkemysten pohjalta on mielenkiintoista tarkastella lähemmin käsityksiä yhteistyön toivotusta rakenteesta eli pohjoismaalaisten tärkeinä pitämiä yhteistyöalueita.

Kaavio 5

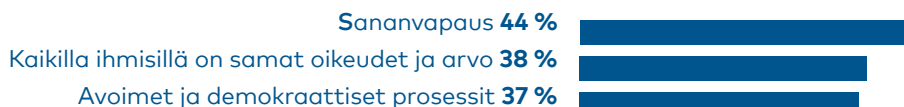
Kolme tärkeintä arvoa maittain

RUOTSI

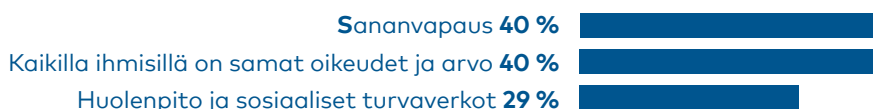
NORJA

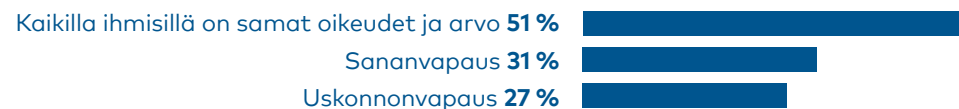
TANSKA

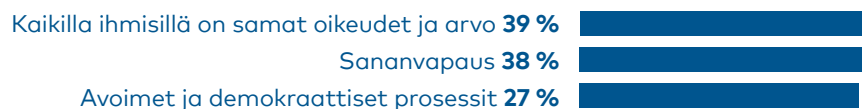
SUOMI

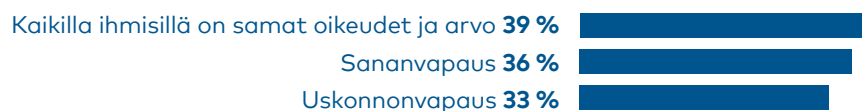
ISLANTI

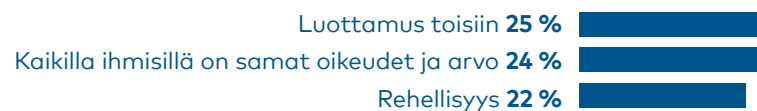
AHVENANMAA

FÄRSAARET

GRÖNLANTI

Tärkeimmät yhteistyöalueet

Tärkeimmät yhteistyöalueet olivat eri tavoin muotoiltuina kyselyn kolmen kysymyksen teemana. Niihin sisältyi yleistason kysymys siitä, minkä asian vastaaja kokee pohjoismaisen yhteistyön suurimmaksi eduksi sekä tarkempi kysymys siitä, minkä yhteistyöalueen vastaaja kokee tärkeimmäksi omassa arkielämässään.

Kysymykseen tärkeimmistä mahdollisista Pohjoismaiden yhteistyöalueista vastaajat saivat vastata vapaasti, ja haastattelija luokitteli vastaukset eri alueisiin. Yleisimmällä tasolla tärkeimpinä pidetään turvallisuus- ja puolustuskykyä. Katso kaavio 6.

Turvallisuus- ja puolustuskykyä lisäksi pohjoismaalaisia kiinnostivat eniten koulutus, terveys- ja sosiaalikyky, ilmasto ja ympäristö, talous- ja rahapolitiikka sekä työmarkkinakyky.

Aiempiin kyselyihin verrattuna on nähtävissä mielenkiintoinen muutos. Vuonna 2008 monikansallista rikollisuuden torjuntaa pidettiin tärkeimpänä asiana, mutta nyt se jää huomattavasti alemmalle sijalle. Turvallisuus- ja puolustuskyky ovat puolestaan nousseet listan kärkeen. Ne olivat korkealla sijalla vuoden 1993 kyselytutkimuksessa, mutta niiden merkitys heikkeni vuoden 2006 tutkimuksessa. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa, että aiempien kyselytutkimusten kysymykset eivät vastaa täysin uuden tutkimuksen kysymyksiä.

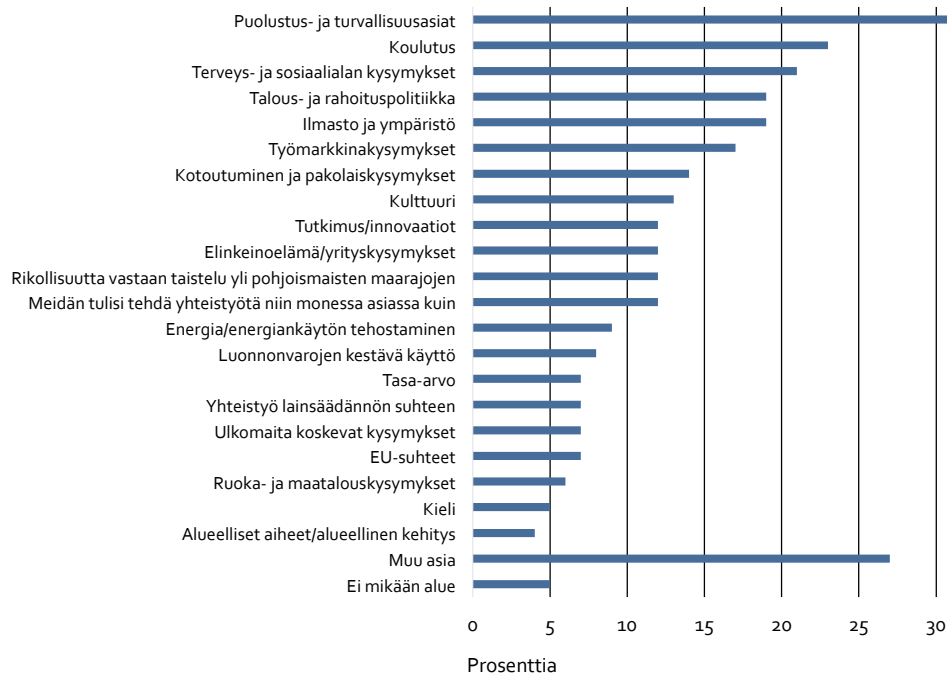
Islannin, Tanskan sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin väestöt eroavat muiden Pohjoismaiden asukkaista, sillä he eivät mainitse turvallisuus- ja puolustuskykyä kolmen tärkeimmän yhteistyöalueen listallaan. He pitävät koulutusasioita yleisesti tärkeämpinä.

Nuorten keskuudessa koulutus on tärkeimmällä sijalla ja turvallisuus- ja puolustuskyky toisella sijalla. Miehet kokevat yleisesti turvallisuus- ja puolustuskykyä tärkeimmäksi yhteistyöalueeksi, kun naiset taas pitävät useammin koulutusasioita sekä terveys- ja sosiaalialan kysymyksiä tärkeimpänä yhteistyöalueena.

Toinen kysymys koski pohjoismaisen yhteistyön suurimpia etuja (useat vastausvaihtoehdot mahdollisia, turvallisuus- ja puolustuskyky eivät sisältyneet vaihtoehtoihin). Useimmat kokevat suurimmaksi eduksi sen, että yhteistyön myötä asukkaat pystyvät helpommin työskentelemään, opiskelemaan ja asumaan kaikkialla Pohjoismaissa. Katso kaavio 7.

Kuten kaaviosta näkyy, lähes puolet vastaajista pitää suurimpana etuna sitä, että asukkaiden on helpompi työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa. Tätä pidetään erityisen tärkeänä Islannin väestön keskuudessa, mutta se mainitaan suurimpana etuna kaikissa maissa paitsi Norjassa, Färsaarilla ja Grönlannissa.

Lähes yhtä monen mielestä merkittävä etu on se, että Pohjoismaat saavat äänensä paremmin kuuluviin maailmalla. Tässä ei suoranaisesti ole kyse turvallisuus- ja puolustuskykyä, mutta asialla on todennäköisesti yhteys niihin: molemmissa tarkastellaan Pohjoismaita geopolittisesta näkökulmasta. Vaikka kysymystä ei muotoiltu täsmälleen samalla tavalla vuosina 1993 ja 2006, edellisten tutkimusten välillä havaittavissa ollut pohjoismaisen yhteistyön priorisoinnin heikentyminen vaikuttaa pysähtyneen ja yhteistyötä on alettu priorisoida taas enemmän.

Kaavio 6
Mitä pidät tärkeimpänä kaikista mahdollisista yhteistyöalueista Pohjoismaissa? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

Kaavio 7
Mitkä seuraavista ovat mielestäsi pohjoismaisen yhteistyön suurimmat edut? (enintään 3 vastausta)

Uuden tutkimuksen samaan kysymykseen lähes yhtä moni vastaa pitävänsä keskeisenä etuna mahdollisuuksia hyödyntää toistemme resursseja esimerkiksi sairaanhoidossa.

Nuoret arvostavat etenkin mahdollisuutta työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa. Katso taulukko 2.

Taulukko 2
Liikkuvuus pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpänä etuna ikäjakauman mukaan

Yhteensä	16–30-vuotiaat	31–50-vuotiaat	51–64-vuotiaat	65-vuotiaat tai sitä vanhemmat
46 %	53 %	47 %	42 %	41 %

Taulukosta käy ilmi, miten suuri osuus neljässä eri ikäryhmässä on sitä mieltä, että mahdollisuus työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa on yksi tärkeimmistä pohjoismaisen yhteistyön eduista. Useammat miehet kuin naiset pitävät kaupankäyntiä ja kilpailukykyä yhtenä tärkeimmistä yhteistyön eduista (olematta kuitenkaan miesten listan kärjessä). Toisaalta useammat naiset kuin miehet ovat sitä mieltä, että tärkeimpiin asioihin kuuluu oppiminen toisiltamme (vaikkei sekään ole naisten vastausten ykkösenä absoluuttisina lukuina ilmaistuna).

Oman arkielämän kannalta tärkeintä yhteistyöaluetta koskevan kysymyksen vastausvaihtoehtoihin (vain yksi vastaus mahdollinen) ei sisällynyt turvallisuuskäsitteitä. Mahdollisuus asua ja työskennellä kaikissa Pohjoismaissa on vastausten kärjessä, ja lähes yhtä monet pitivät tärkeimpinä etuina mahdollisuutta liikkua rajojen yli vapaasti ilman rajatarkastuksia, mahdollisuutta opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa sekä vero-, terveydenhuolto- ja eläkekysymysten ratkaisemista ja muita julkisia palveluita Pohjoismaiden välillä muutettaessa.

Useampi 16–30-vuotiaista pitää yhteistyön tärkeimpänä etuna mahdollisuutta opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston tuntemus

Yli kolme neljästä tuntee Pohjoismaiden neuvoston, mutta hieman harvemmat ovat kuulleet Pohjoismaiden ministerineuvostosta. Reilut 80 prosenttia vastanneista tuntee joko Pohjoismaiden neuvoston tai Pohjoismaiden ministerineuvoston.

(Haastattelijoiden täyttämän) vastauksen kommenttikentän perusteella on syytä epäillä, että monet luulevat Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston olevan sama asia – mikä vastaa kyseisten organisaatioiden useiden edustajien kokemuksia eri yhteyksissä.

Vuoden 2008 kyselytutkimukseen verrattuna Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston kokonaistuntemus on lisääntynyt jonkin verran, muttei tilastollisesti merkittävällä tavalla.

Maiden välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja

Tässä kappaleessa kuvaillaan lyhyesti kaikissa Pohjoismaissa tehtyyn kyselytutkimukseen saatuja mielenkiintoisia vastauksia ja käsitellään erityisesti "silmiinpistäviä" tuloksia. Siksi on tärkeää painottaa, että kyselytutkimuksen kokonaiskatsauksen mukaan Pohjoismaiden vastaukset ovat suhteellisen samankaltaisia.

Kunakin maan tuloksia kaikkiin Pohjoismaihin verrattaessa on tärkeä muistaa, että suurimpien maiden tulokset painottuvat eniten kokonaistuloksessa. Se toimii myös käänteisesti: pienellä väestömäärällä on pienempi vaikutus kokonaistulokseen. Sen seurauksena esimerkiksi Ruotsin tulokset muistuttavat pitkälti kaikkien Pohjoismaiden kokonaistulosta, koska Ruotsissa asuu 38 prosenttia Pohjoismaiden koko väestöstä. Toisaalta Islannin, Ahvenanmaan, Färsearten ja Grönlannin eräillä tuloksilla ei ole suurta vaikutusta Pohjoismaiden kokonaistulokseen.

Tanska

Vaikka tanskalaisten vastaukset muistuttavat hyvin pitkälti muiden Pohjoismaiden asukkaiden vastauksia, niissä näkyy eroja tietyillä alueilla. Tanskalaiset kokevat yhteiset arvot pohjoismaisen yhteistyön tärkeimmäksi lähtökohdaksi. Tätä mieltä on 42 prosenttia tanskalaisista, kun taas Pohjoismaiden kokonaistulos on 34 prosenttia. Ja yhteisistä arvoista sananvapautta pidetään kaikista tärkeimpänä.

Kaikkien muiden Pohjoismaiden asukkaiden tapaan tanskalaiset kokevat pohjoismaisen yhteistyön tärkeäksi. Tanskalaisista yhtä moni ei kuitenkaan pidä yhteistyötä tärkeänä viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena (56 prosenttia tanskalaisista ja 68 prosenttia kaikista pohjoismaalaisista).

Tanska eroaa (samoin kuin Islanti, Ahvenanmaa, Färsearet ja Grönlanti) muista maista myös siltä osin, etteivät turvallisuus- ja puolustuskysymykset ole tanskalaisten mielestä kolmen tärkeimmän yhteistyöalueen joukossa. Tanskassa 22 prosenttia pitää sitä yhtenä tärkeimmistä yhteistyöalueista, kun kaikista pohjoismaalaisista sitä mieltä on 31 prosenttia.

Suomi

Pohjoismaainen yhteistyö on tärkeää suomalaisille. Heidän mielestään yhteistyö on entistä tärkeämpää viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena. Näin ajattelee 74 prosenttia suomalaisista ja 68 prosenttia kaikkien Pohjoismaiden asukkaista. Tämä voi liittyä myös siihen, että suomalaiset pitävät erityisesti turvallisuus- ja puolustuskysymyksiä yhtenä tärkeimmistä yhteistyöalueista (suomalaisista 45 prosenttia, kaikista pohjoismaalaisista 31 prosenttia).

Pohjoismaiden enemmistön tapaan useimpien suomalaisten mielestä yhteiset arvot ovat pohjoismaisen yhteistyön tärkein lähtökohta. Suomalaisista vain hyvin harva (6 prosenttia) pitää kieltä yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana. Vain islantilaiset kokevat kielen merkityksen vieläkin pienemmäksi yhteistyön lähtökohtana.

Suomenruotsalaisista 23 prosenttia pitää kielen merkitystä erityisen tärkeänä yhteistyön lähtökohtana verrattuna suomenkieliseen väestöön, josta vain 5 prosenttia on tätä mieltä.

Islanti

Vaikka Islannissa selvä enemmistö (90 prosenttia) pitää pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä, yhtä moni ei kuitenkaan koe, että viime vuosien kansainvälinen kehitys olisi tehnyt yhteistyöstä tärkeämpää (52 prosenttia Islannissa, 68 prosenttia kaikissa Pohjoismaissa). Kun vastaajilta kysyttiin, haluaisivatko he enemmän yhteistyötä, vastauksissa on nähtävissä suunnilleen sama ero: yhteistyön lisäämisen kannalla on 53 prosenttia Islannissa ja 68 prosenttia kaikissa Pohjoismaissa.

Suurempi osuus islantilaisista on sitä mieltä, että mahdollisuus työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa on yksi tärkeimmistä pohjoismaisesta yhteistyöstä saatavista eduista. Noin 70 prosenttia islantilaisista on tätä mieltä verrattuna 46 prosenttiin kaikissa Pohjoismaissa. Islantilaiset eivät myöskään koe turvallisuus- ja puolustuskykyä niin tärkeiksi, vain 11 prosenttia pitää niitä yhtenä tärkeimmistä yhteistyöalueista. (Kaikissa Pohjoismaissa 31 prosenttia vastaajista pitää turvallisuus- ja puolustuskykyä yhtenä tärkeimmistä yhteistyöalueista.) Islannissa etusijalla ovat sen sijaan koulutus, terveys- ja sosiaalialan asiat sekä kulttuuri.

Islantilaisista 40 prosenttia kokee mahdollisuuden opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa tärkeimmäksi asiaksi omassa arkielämässään. Kaikkien Pohjoismaiden vastaajista 18 prosenttia on tätä mieltä.

Norja

Norjan väestö suhtautuu myönteisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Yli 90 prosenttia pitää pohjoismaista yhteistyötä tärkeänä tai hyvin tärkeänä. 67 prosentin mielestä viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena pohjoismainen yhteistyö on entistä tärkeämpää, ja 64 prosenttia haluaa enemmän yhteistyötä.

Norjan vastaukset mukailevat pitkälti kaikkien Pohjoismaiden vastauksia. Tässä mainittakoon, että yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana pidetään kuitenkin enemmän samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä kuin yhteisiä arvoja. Norjassa 37 prosenttia vastaajista kokee avoimet ja demokraattiset prosessit keskeiseksi pohjoismaiseksi arvoksi, mikä on korkein luku verrattuna Pohjoismaiden kokonaistulokseen. (Se ei kuitenkaan ole Norjan arvojen ykkösenä.) Norjalaisista 17 prosenttia pitää myös yhteistyöhenkeä erityisenä pohjoismaisena arvona, kun Pohjoismaiden kokonaistuloksessa vastaava luku on 11 prosenttia.

Ruotsi

Ruotsi vaikuttaa monella tapaa edustavan Pohjoismaiden keskiarvoa. On kuitenkin tärkeää muistaa, että Ruotsin vastaukset vaikuttavat eniten kokonaistulokseen, koska sen väestö on Pohjoismaiden suurin. Sen takia ruotsalaisten vastaukset voivat vaikuttaa ”pohjoismaisemmilta”. Samasta syystä myös muiden Pohjoismaiden vastaukset muistuttavat enemmän Ruotsin vastauksia.

Ruotsalaiset pitävät yhtä suurena määrin muiden Pohjoismaiden asukkaiden kanssa yhteistyötä tärkeänä, mutta suurempi osuus ruotsalaisista kokee, että viime vuosien kansainvälinen kehitys on tehnyt yhteistyöstä entistä tärkeämpää ja toivoo enemmän Pohjoismaiden välistä yhteistyötä.

On mielenkiintoista huomata, että kun vuoden 2006 tutkimuksessa Ruotsissa oltiin kaikista maista vähiten kiinnostuneita pohjoismaisesta yhteistyöstä, tilanne on nyt periaatteessa päinvastainen, ja yhteistyö vaikuttaa kiinnostavan lähes eniten juuri ruotsalaisia.

Färösaaret

Färösaarilla suurin osuus vastaajista pitää mahdollisuutta hyödyntää muiden Pohjoismaiden resursseja esimerkiksi sairaanhoidossa yhtenä pohjoismaisen yhteistyön suurimmista eduista (67 prosenttia färösaarelaisista, 42 prosenttia kaikkien Pohjoismaiden asukkaista). Suhteellisen suuri osuus vastaajista kokee yhteistyön tärkeäksi eduksi myös mahdollisuuden työskennellä, opiskella ja asua kaikissa Pohjoismaissa (65 prosenttia färösaarelaisista, 46 prosenttia kaikkien Pohjoismaiden asukkaista). Färösaarelaiset ovat toiseksi eniten, islantilaisien jälkeen, sitä mieltä, että mahdollisuus opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa on tärkein yhteistyöalue omassa arkielämässä. Liikkuvuuskysymyksillä on nähtävästi erityisen tärkeä merkitys Färösaarilla.

Färösaaret eroaa muista Pohjoismaista siltä osin, että 35 prosenttia vastanneista pitää keskinäistä kielten ymmärrystä pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana. Vain kahdeksan prosenttia koko Pohjoismaiden väestöstä on tätä mieltä.

Grönlanti

Kaikkiin maihin verrattuna Grönlannissa pienin osuus pitää kehittyneitä yhteistyötä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Sitä mieltä on 58 prosenttia grönlantilaisista. Samaan aikaan 78 prosenttia toivoo enemmän Pohjoismaiden välistä yhteistyötä, mikä on yksi kyselytutkimuksen korkeimmista luvuista.

Muuten suhteellisen suuri osuus vastaajista, 27 prosenttia, pitää kieltä pohjoismaisen yhteistyön lähtökohtana.

Vain kaksi prosenttia grönlantilaisista pitää turvallisuus- ja puolustus-kysymyksiä yhtenä Pohjoismaiden tärkeimmistä yhteistyöalueista – se on pieni luku muihin verrattuna.

Ahvenanmaa

Ahvenanmaan väestö suhtautuu kaikista myönteisimmin pohjoismaiseen yhteistyöhön. Yhteensä 94 prosenttia vastanneista pitää Pohjoismaiden välistä kehittyneitä yhteistyötä tärkeänä tai hyvin tärkeänä. Lisäksi 80 prosenttia toivoo lisää pohjoismaista yhteistyötä.

Ahvenanmaalaiset pitävät koulutusasioita tärkeänä yhteistyöalueena ja arkielämässä tärkeimpänä mahdollisuutta opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa.

”

On hienoa, että energia-alalla tehdään paljon yhteistyötä. Puolustusyhteistyötä voisi olla lisää. Perusarvomme ovat samankaltaisia, joten sen pitäisi onnistua.

Kyselytutkimusta koskevia pohdintoja

Esitämme lopuksi hieman pohdintoja kyselytutkimuksen vastauksista. Haastatteluihin osallistui yli 3 000 ihmistä eri puolilta Pohjolaa. Vaikka haastateltujen määrä on suuri, kysymykset eivät monessa tapauksessa ole olleet tarpeeksi syväluotaavia, jotta niistä olisi voinut tehdä selkeitä päätelmiä. Alla esitettyä tulee sen takia pitää enemmän pohdintoina kuin päätelminä.

Pohjoismaalaiset toivovat lisää pohjoismaista yhteistyötä

Kyselytutkimuksen tärkeimpänä yhteenvedona voidaan todeta, että Pohjoismaiden asukkaat suhtautuvat erittäin myönteisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Enemmistö myös toivoo lisää yhteistyötä. Huomattavan monen mielestä yhteistyö on entistä tärkeämpää viime vuosien kansainvälisen kehityksen takia.

On mielenkiintoista vertailla yhteistyötä koskevia näkemyksiä vuosina 1993 ja 2006 toteutettuihin vastaaviin kyselytutkimuksiin. Vuonna 1993 yhteistyötä koskevat asenteet olivat myönteisempiä kuin vuonna 2006. Uuden tutkimuksen kysymykset eivät ole kaikilta osin samoja kuin kahdessa aiemmassa tutkimuksessa, mutta tuloksista on havaittavissa muuttunut kehityssuunta. Pohjoismaalaiset suhtautuvat Pohjoismaihin myönteisemmin kuin vuonna 2006, mutta eivät yhtä myönteisesti kuin vuonna 1993.

Pohjoismaisen yhteistyön lähtökohdat

Yhteisiä arvoja ja samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä pidetään Pohjoismaita yhdistävinä tekijöinä ja yhteistyön lähtökohtina. Pienempi osa vastaajista pitää kulttuurien samankaltaisuutta pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpänä lähtökohtana. Vielä harvemmat vastaajat mainitsevat kielellisen yhteenkuuluvuuden.

Yleisenä tulkintana todetaan, että Pohjoismaissa yhteiskunnan rakennusprosessit ovat pitkään olleet rinnakkaisia ja osittain yhteisiä ja niitä ovat usein vieneet eteenpäin eri Pohjoismaiden samat tai samantyyppiset toimijat (ammattiryhmät, organisaatiot, viranomaiset ym.), jotka ovat monesti kokoontuneet myös maiden välillä. Sen pohjalta on syntynyt yhteinen näkemys arvoista ja yhteiskunnasta. Viime vuosien kansainvälinen kehitys näyttää vahvistaneen pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden tarvetta näissä asioissa. Palaamme tähän vielä myöhemmin tekstissä.

Todennäköinen hypoteesi on, että kielellisen yhteenkuuluvuuden merkitys on vähentynyt viime vuosikymmeninä. Joidenkin tutkimustulosten (esimerkiksi *Håller språket ihop i Norden?* vuodelta 2005) mukaan työhön, opiskeluun ja vapaa-aikaan liittyvät matkustustottumukset ovat muuttuneet, mikä on heikentänyt merkittävästi rajat ylittävää kielten ymmärtämistä. Todennäköisesti myös muuttuneilla mediatottumuksilla on oma vaikutuksensa.

Lisäksi ihmisten kokema kulttuurinen yhteenkuuluvuus on todennäköisesti vähentynyt viime aikoina tai se on ainakin jäänyt arvojen ja samankaltaisten yhteiskuntajärjestelmien taustalle. Meillä ei kuitenkaan ole tämän todisteeksi pitkän aikavälin aikasarjoja tai muuta tutkimusta.

Neljää vaihtoehtoa – arvoja, yhteiskuntajärjestelmiä, samankaltaista kulttuuria ja kielellistä ymmärrystä – on todennäköisesti syytä tarkastella pareittain, joissa arvot ja yhteiskuntajärjestelmät kuuluvat yhteen ja kielellinen ymmärrys ja samankaltainen kulttuuri muodostavat toisen parin. Kyselytutkimuksen perusteella pohjoismaalaiset pitävät nykyään yhteisten arvojen ja samankaltaisten yhteiskuntajärjestelmien muodostamaa paria pohjoismaisen yhteistyön tärkeimpinä lähtökohtina.¹

Kyselytutkimuksessa etenkin sananvapautta, kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa ja oikeuksia sekä avoimia ja demokraattisia prosesseja pidetään erityisinä pohjoismaisina arvoina. On mahdollista, että juuri nämä arvot koetaan uhatuiksi viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena, minkä seurauksena pohjoismaalaiset näkevät pohjoismaisen yhteistyön entistä tärkeämpänä. Kyselytutkimus osoittaa siinä tapauksessa, että Pohjoismaat pitäytyvät tässä arvopohjassa.

Pohjoismaisen yhteistyön sisältö

Muutos vuoden 2006 ja osittain myös vuoden 2008 kyselyyn on se, että turvallisuus- ja puolustuskielisiä pidetään tärkeimpinä yhteistyön alueina. Viime vuosien kansainvälinen kehitys on tehnyt pohjoismaisesta yhteistyöstä entistä tärkeämpää, ja sillä saattaa olla yhteys siihen, miksi pohjoismaalaiset

¹ Toisaalta jonkun mielestä yhteinen arvopohja ja kulttuurinen yhteenkuuluvuus saattavat olla läheisiä näkökulmia.

korostavat niin paljon turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ja toivovat Pohjoismaiden saavan äänensä paremmin kuuluviin kansainvälisissä yhteyksissä.²

Näkemykset Pohjoismaiden tärkeistä yhteistyöalueista vaihtelevat kuitenkin suuresti. Luettelon kärkipäässä on muutamia perinteisiä pohjoismaisia yhteistyökysymyksiä sekä uusia asioita, joiden parissa ei ole aiemmin tehty pohjoismaista yhteistyötä laajassa merkityksessä eli Pohjoismaiden neuvostossa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa tai muissa yhteyksissä. Yleistulkintana voidaan sanoa, että väestö antaa tukensa monille perinteisille poliittisille yhteistyöalueille ja että pohjoismaista työtä liikkuvuuden parantamiseksi rajojen yli pidetään tärkeänä.

Kyselytutkimus heijastelee mahdollisesti myös sitä, että väestö näkee Pohjoismaiden roolin entistä tärkeämpänä geopolittisesta näkökulmasta. Siinä tapauksessa asiaa täytyisi kuitenkin selvittää tarkemmin.

Yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia

Tietyissä kysymyksissä Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen, Tanskan sekä Ahvenanmaan, Färsearten ja Grönlannin vastaukset eroavat muista maista. Pääasiallisesti vaikuttaa kuitenkin siltä, että kokonaisuudessaan väestön näkemykset Pohjolasta ja pohjoismaisesta yhteistyöstä ovat suhteellisen samankaltaisia.

Vaikutelma on melko yhtenäinen myös eri ikä- ja sukupuoliryhmissä. Pohjoismaisen yhteistyön tuki on mahdollisesti vahvempaa yli 30-vuotiaiden keskuudessa 16–30-vuotiaisiin verrattuna. Nuoret ovat puolestaan vanhempia vastaajia kiinnostuneempia koulutuskesymyksistä – mikä ei ole yllättävää. Naiset suhtautuvat hieman miehiä myönteisemmin yhteistyöhön, mutta erot ovat kaikkiaan pieniä.

² Pohjoismaiden hallitusten turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä tehdään NORDEFECO-yhteistyön puitteissa, ja se on lisääntynyt jatkuvasti viime vuosina. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto on jo pitkään kehittänyt yhteistyötä turvallisuus- ja puolustuspoliittisten kysymysten parissa.

”

Meidän tulisi tehdä enemmän puolustus- ja koulutusyhteistyötä. Parhaan lääketieteellisen hoidon tulisi olla kaikkien pohjoismaalaisten, ei pelkästään kyseisessä maassa asuvien, saatavilla.

Liitteet

Pohjoismaiden yhteenlasketut ja eri maiden vastaukset

1. Tutkimuksessa selvitetään Pohjoismaita ja pohjoismaista yhteistyötä koskevia näkemyksiä. Kuinka tärkeää kehittynyt yhteistyö Pohjoismaiden välillä sinusta on?

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
5. Erittäin tärkeää	59 %	59 %	62%	60 %	53 %	63 %	71 %	58 %	38 %
4.	33 %	32 %	31%	33 %	35 %	27 %	23 %	30 %	20 %
3.	7 %	7 %	5%	5 %	10 %	8 %	4 %	10 %	24 %
2.	1 %	1 %	1%	1 %	1 %	1 %	1 %	-	10 %
1. Ei lainkaan tärkeää	1 %	1 %	0%	0 %	1 %	0 %	1 %	-	5 %
Ei osaa sanoa	1 %	1 %	1%	0 %	0 %	1 %	1 %	2 %	2 %

2. Viime vuosien kansainvälisen kehityksen seurauksena pohjoismainen yhteistyö on minusta...

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Entistä tärkeämpää	68 %	73 %	67 %	56 %	74 %	52 %	75 %	47 %	48 %
Ei eroa aikaisempaan	25 %	19 %	24 %	36 %	23 %	42 %	17 %	25 %	35 %
Vähemmän tärkeää	4 %	3 %	3 %	5 %	3 %	1 %	3 %	13 %	8 %
Ei osaa sanoa	4 %	6 %	6 %	2 %	1 %	5 %	5 %	15 %	9 %

3. Haluaisitko enemmän vai vähemmän yhteistyötä Pohjoismaiden välillä vai onko nykyinen taso hyvä?

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Enemmän yhteistyötä	68 %	76 %	64 %	59 %	66 %	53 %	80 %	63 %	78 %
Tilanne on hyvä nykyisellään	29 %	20 %	32 %	38 %	33 %	37 %	18 %	33 %	17 %
Vähemmän yhteistyötä	0 %	0 %	1 %	1 %	-	-	-	-	3 %
Ei osaa sanoa	3 %	4 %	3 %	3 %	1 %	10 %	2 %	4 %	2 %

4. Mikä on mielestäsi tärkein lähtökohta pohjoismaiselle yhteistyölle? Onko se, että... (vain yksi vastaus)

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Jaamme samat arvot	34 %	32 %	26 %	42 %	38 %	27 %	35 %	33 %	22 %
Yhteiskuntajärjestelmämme ovat samankaltaisia	32 %	36 %	35 %	22 %	33 %	32 %	26 %	16 %	30 %
Kulttuurimme ovat samankaltaisia	19 %	16 %	24 %	19 %	19 %	30 %	20 %	13 %	19 %
Ymmärrämme suurilta osin toistemme kieltä	8 %	8 %	8 %	10 %	6 %	4 %	12 %	35 %	27 %
Muu	5 %	6 %	5 %	5 %	4 %	5 %	7 %	1 %	-
Ei mikään näistä	2 %	2 %	2 %	1 %	1 %	2 %	-	2 %	2 %

5. Mitkä seuraavista ovat mielestäsi pohjoismaisen yhteistyön suurimmat edut? (enintään 3 vastausta)

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Asukkaat pystyvät helpommin työskentelemään, opiskelemaan ja asumaan kaikkialla Pohjoismaissa	46 %	47 %	35 %	49 %	51 %	70 %	55 %	65 %	25 %
Saamme äänemme paremmin kuuluviin maailmalla	43 %	43 %	43 %	45 %	41 %	38 %	41 %	37 %	32 %
Voimme hyödyntää toistemme resursseja esim. sairaanhoidon saralla	42 %	45 %	32 %	40 %	49 %	44 %	49 %	67 %	30 %
Voimme kasvattaa kauppaa ja kilpailukykyä	37 %	34 %	34 %	38 %	43 %	17 %	35 %	25 %	29 %
Ongelmien ratkaisu yli maarajojen on helpompaa	35 %	33 %	40 %	39 %	31 %	24 %	29 %	31 %	38 %
Voimme oppia toinen toisiltamme	28 %	26 %	32 %	35 %	19 %	35 %	24 %	26 %	29 %
Voimme säästää rahaa yhteistyöllä	18 %	18 %	13 %	17 %	24 %	20 %	19 %	15 %	28 %
En näe asiassa mitään etuja	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	2 %	-	3 %

6. Mitä pidät tärkeimpänä kaikista mahdollisista yhteistyöalueista Pohjoismaissa?
(Voit valita useita vaihtoehtoja).

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Puolustus- ja turvallisuusasiat	31 %	30 %	29 %	22 %	45 %	11%	19 %	7 %	2 %
Koulutus	23 %	19 %	19 %	30 %	26 %	52 %	38 %	44 %	24 %
Terveys- ja sosiaalialan kysymykset	21 %	16 %	20 %	27 %	23 %	32 %	24 %	24 %	7 %
Ilmasto ja ympäristö	19 %	21 %	19 %	20 %	14 %	15 %	18 %	4 %	2 %
Talous- ja rahoituspolitiikka	19 %	18 %	19 %	19 %	21 %	11 %	16 %	8 %	7 %
Työmarkkina- kysymykset	17 %	19 %	13 %	23 %	10 %	17 %	19 %	6 %	2 %
Kotoutuminen ja pakolaiskysymykset	14 %	13 %	17 %	20 %	9 %	11 %	6 %	7 %	-
Kulttuuri	13 %	8 %	16 %	19 %	12 %	25 %	9 %	22 %	25 %
Meidän tulisi tehdä yhteistyötä niin monessa asiassa kuin mahdollista	12 %	10 %	9 %	16 %	13 %	17 %	18 %	11 %	8 %
Rikollisuutta vastaan taistelu yli pohjoismaisten maanrajojen	12 %	13 %	12 %	17 %	5 %	14 %	4 %	3 %	0 %
Elinkeinoelämä/ yrityskysymykset	12 %	6 %	16 %	9 %	21 %	16 %	9 %	35 %	12 %
Tutkimus/innovaatiot	12 %	9 %	18 %	17 %	9 %	13 %	5 %	5 %	7 %
Energia/energiankäytön tehostaminen	9 %	8 %	8 %	16 %	4 %	10 %	4 %	4 %	1 %
Luonnonvarojen kestävä käyttö	8 %	6 %	10 %	13 %	5 %	11 %	4 %	3 %	6 %
EU-suhteet	7 %	5 %	6 %	15 %	3 %	5 %	4 %	4 %	1 %
Ulkomaita koskevat kysymykset	7 %	5 %	9 %	14 %	2 %	12 %	6 %	6 %	2 %
Yhteistyö lainsäädännön suhteen	7 %	6 %	7 %	12 %	3 %	8 %	3 %	2 %	2 %
Tasa-arvo	7 %	7 %	9 %	8 %	3 %	13 %	8 %	7 %	6 %
Ruoka- ja maatalous- kysymykset	6 %	7 %	9 %	7 %	2 %	9 %	4 %	2 %	1 %
Kieli	5 %	3 %	6 %	8 %	3 %	9 %	5 %	7 %	5 %
Alueelliset aiheet/ alueellinen kehitys	4 %	4 %	5 %	5 %	3 %	6 %	5 %	2 %	1 %
Muu alue	27 %	28 %	32 %	26 %	21 %	28 %	24 %	21 %	10 %
Ei mikään alue	5 %	4 %	11 %	5 %	4 %	9 %	4 %	12 %	20 %

7. Mitä seuraavista pohjoismaisen yhteistyön alueita pidät omassa arkielämässäsi tärkeimpänä? Vain yksi vastaus.

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlandi
Mahdollisuus asua ja työskennellä kaikissa Pohjoismaissa	21 %	23 %	18 %	25 %	19 %	23 %	18 %	23 %	12 %
Mahdollisuus liikkua vapaasti rajojen yli ilman rajatarkastuksia	19 %	16 %	15 %	19 %	30 %	7 %	9 %	7 %	15 %
Mahdollisuus opiskella ja saada erilaiset tutkinnot hyväksytyä kaikissa Pohjoismaissa	18 %	17 %	24 %	17 %	14 %	40 %	28 %	31 %	14 %
Vero-, terveydenhoito- ja eläkekysymysten ratkaiseminen ja muut julkiset palvelut Pohjoismaiden välillä muuttaessa	17 %	17 %	20 %	14 %	19 %	18 %	21 %	20 %	17 %
Yrittäjänä paremmat lähtökohdat luoda liiketoimintaa muissa Pohjoismaissa	11 %	13 %	7 %	14 %	9 %	2 %	11 %	9 %	13 %
Mahdollisuus nauttia muiden Pohjoismaiden kulttuurista	5 %	5 %	5 %	5 %	6 %	3 %	4 %	4 %	16 %
Mahdollisuus yhteiseen henkilötunnusjärjestelmään kaikissa Pohjoismaissa	3 %	3 %	2 %	2 %	3 %	3 %	7 %	3 %	11 %
Muu asia	2 %	2 %	4 %	2 %	0 %	2 %	1 %	2 %	-
Ei mikään edellisistä	2 %	3 %	4 %	1 %	1 %	2 %	2 %	1 %	2 %

8. Arvot sitovat ihmisiä yhteen eri kulttuurien tai ominaisuuksien pohjalta. Koetko jotkin seuraavista arvoista erityisen pohjoismaiseksi, eli sellaiseksi arvoksi, jotka kaikki pohjoismaalaiset jakavat? Voit antaa korkeintaan kolme vastausta. Valitse vaihtoehdot, jotka mielestäsi toimivat parhaiten yhdistävänä tekijänä Pohjoismaiden välillä.

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Sananvapaus	42 %	38 %	44 %	49 %	40 %	31 %	38 %	36 %	13 %
Kaikilla ihmisillä on samat oikeudet ja arvo	36 %	34 %	38 %	32 %	40 %	51 %	39 %	39 %	24 %
Avoimet ja demokraattiset prosessit	30 %	28 %	37 %	33 %	26 %	20 %	27 %	23 %	19 %
Huolenpito ja sosiaaliset turvaverkot	22 %	18 %	17 %	28 %	29 %	25 %	20 %	28 %	18 %
Ympäristötietoisuus	21 %	24 %	14 %	21 %	21 %	19 %	26 %	7 %	17 %
Luottamus toisiin	19 %	15 %	22 %	23 %	18 %	12 %	14 %	20 %	25 %
Uskonnonvapaus	19 %	23 %	17 %	16 %	17 %	27 %	17 %	33 %	19 %
Inhimillisyys	16 %	17 %	14 %	17 %	14 %	10 %	19 %	10 %	21 %
Vastuunkanto tulevista sukupolvista	16 %	14 %	12 %	15 %	23 %	23 %	13 %	21 %	17 %
Rehellisyys	15 %	12 %	11 %	18 %	21 %	18 %	18 %	17 %	22 %
Yhteistyöhenki	11 %	10 %	17 %	9 %	11 %	10 %	11 %	9 %	20 %
Kristillinen ja humanistinen kulttuuriperintö	10 %	6 %	13 %	11 %	14 %	6 %	8 %	23 %	19 %
Ei mikään	2 %	5 %	2 %	1 %	0 %	3 %	4 %	1 %	2 %

9. Tunnetko tai oletko kuullut seuraavista?

	Kaikki Pohjoismaat	Ruotsi	Norja	Tanska	Suomi	Islanti	Ahvenanmaa	Färsaaret	Grönlanti
Pohjoismaiden neuvosto									
Kyllä	77 %	72 %	84 %	80 %	76 %	94 %	89 %	82 %	63 %
En	21 %	25 %	15 %	20 %	22 %	6 %	9 %	16 %	31 %
En tiedä	2 %	3 %	1 %	0 %	2 %	0 %	2 %	2 %	6 %
Pohjoismaiden ministerineuvosto									
Kyllä	66 %	68 %	66 %	64 %	61 %	75 %	82 %	64 %	59 %
En	33 %	30 %	33 %	36 %	37 %	25 %	15 %	34 %	34 %
En tiedä	1 %	1 %	1 %	-	2 %	0 %	2 %	3 %	7 %

Menetelmä

Jokaista Pohjoismaata on painotettu sen väestömäärän mukaan ja jokaisen maan tuloksia on painotettu iän ja sukupuolen mukaan. Maita on painotettu seuraavissa suhteissa:

Maa	Painotussuhde
Ruotsi	37,9 %
Norja	19,0 %
Tanska	20,9 %
Suomi	20,5 %
Islanti	1,2 %
Ahvenanmaa	0,1 %
Färsaaret	0,2 %
Grönlanti	0,2 %

Virhemarginaalit:

200/250 haastattelua	500 haastattelua	3 000 haastattelua
Otoksella 20/80: +/- 5,3 %	Otoksella 20/80: +/- 3,6 %	Otoksella 20/80: +/- 1,5 %
Otoksella 50/50: +/- 6,8 %	Otoksella 50/50: +/- 4,5 %	Otoksella 50/50: +/- 1,8 %

Haastateltujen määrä:

Maa	Haastateltuja
Ruotsi	500
Norja	500
Tanska	500
Suomi	600
Islanti	400
Ahvenanmaa	250
Färsaaret	200
Grönlanti	250
Yhteensä	3 200

Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto ovat toteuttaneet laajan kyselytutkimuksen tavoitteenaan selvittää, mitä Pohjoismaiden asukkaat ajattelevat pohjoismaisesta yhteistyöstä: sen lähtökohdista, muodosta ja sisällöstä.

Kyselytutkimuksen mukaan pohjoismaisella yhteistyöllä on kansan laaja tuki. Väestö pitää yhteistyön kahtena tärkeimpänä lähtökohtana yhteisiä arvoja ja samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä. Sananvapaus koetaan Pohjoismaiden ominaisimmaksi arvoksi.

Merkittävä osa väestöstä pitää yhteistyön yhtenä suurimpana etuna mahdollisuutta työskennellä, opiskella ja asua kaikkialla Pohjoismaissa. Yleisimmällä tasolla tärkeimpänä pidetään yhteistyötä turvallisuus- ja puolustusksymyksissä.

Raportin on laatinut Pohjoismaiden ministerineuvoston analyysi- ja selvityksyksikkö. Yksikön raporttisarjassa tarkastellaan Pohjoismaiden näkökulmasta keskeisiä ajankohtaisia aiheita. Tämä on sarjan kolmas raportti. Aiemmat raportit:

Analyysi nro 1/2017: *Tillit – det nordiska guldet.*

Analyysi nro 2/2017: *Er Norden best i verden?*

ANP 2017:779
ISBN 978-92-893-5250-5 (PRINT)
ISBN 978-92-893-5251-2 (PDF)
ISBN 978-92-893-5252-9 (EPUB)